

Bogusław GÓRKA, *Biblia i cywilizacja Boga*, Kraków 2004, ss. 192.

Nakładem krakowskiego wydawnictwa WAM ukazała się ostatnio książka Bogusława Górka pt. *Biblia i cywilizacja Boga*. Tytuł książki wydaje się w pierwszej chwili dość zaskakujący. Cóż to takiego jest "cywilizacja Boga"? Czy taka cywilizacja kiedykolwiek istniała? Czy może powiedzieć, że istnieje ona w czasach współczesnych? Stawianie sobie takich pytań wydaje się jednak świadczyć o pewnym nieporozumieniu. Otóż łatwo przyjmujemy, że związek frazeologiczny zawierający w sobie imię Boga jest rzeczywistością pozytywną pod względem moralnym. Tymczasem, kiedy zastanowimy się głębiej nad określeniem "cywilizacja Boga" możemy dojść do przekonania, że jest to jedynie sposób myślenia, czy schemat podejmowania decyzji człowieka przekonanego o tym, że Bóg istnieje. Jest to jeszcze postawa bardzo daleka od wiary. Możemy tu przypomnieć słowa Chrystusa z Ewangelii, który mówi, że także złe duchy wierzą i drżą.

Świadomość istnienia Boga może wyrażać się zamiast w wierze, jedynie w samej religijności. Jest to postawa, którą współcześnie spotykamy bardzo często. Różnego rodzaju formy religijności czasami łączące się z elementami magicznymi lub zabobonami są dość powszechne także w czasach współczesnych naszej cywilizacji. Jeżeli więc nie zawsze człowiek uznający istnienie Boga postępuje dobrze to, jakie może być na to lekarstwo?

Wydaje się, że niezbędne są tutaj dwa etapy naprawy wewnętrznej człowieka. Po pierwsze obiektywizacja uznawanych zasad moralnych a po drugie powiązanie tych zasad z praktyką własnego postępowania. Na pierwszym etapie chodzi o to, aby zasady głoszone przez konkretnego człowieka uznającego istnienie Pana Boga nie były sprzeczne ze świadomością wspólnoty czy tekstami natchnionymi przez tę wspólnotę, które są przez tę wspólnotę przyjmowane. Na drugim etapie chodzi o to, aby tak przyjęte zasady nie stały się jedynie teorią, ale aby pociągały za sobą praktykę codziennego życia człowieka.

We współczesnym świecie nie brakuje ludzi, którzy są przekonani o tym, że Bóg istnieje, ale brakuje takich, którzy tę świadomość traktują jako zobowiązanie do moralnie dobrego postępowania. Wielkie problemy współczesnego świata takie jak wojny, terroryzm nie mogą zostać rozwiązane bez dotknięcia sfery religijnej człowieka. Widzimy nawet, że sfera ta stała się może nawet częściej przywoływana niż było to w latach ubiegłych. Mogę stwierdzić, że nie jest to jakiś specyficzny problem czasów współczesnych, ale czytając Biblię możemy odnaleźć wiele dzisiejszych problemów, które występowały w czasach opisywanych przez Księgi Święte. Wydaje się, więc, że książka Bogusława Górka może odegrać bardzo pozytywną rolę w ukształtowaniu naszego spojrzenia na problemy współczesności a także w umiejętności leczenia chorób współczesnej cywilizacji.

Książka zbudowana jest z sześciu artykułów-referatów, które nie stanowią w sensie ścisłym zwartego cyklu. Ich cechą wspólną jest to, że powstały one na skutek refleksji towarzyszącej lekturze Pisma Świętego oraz dzieł literatury okołobiblijnej. Chociaż tematy poruszane przez Autora są dość często omawiane również w polskiej literaturze biblijnej, jednak wydaje się jednak, że to spojrzenie zasługuje na szczególną uwagę.

Pierwszy z artykułów nosi tytuł "Biblijny model człowieka" Opierając się na opisie stworzenia zawartym w Księdze Rodzaju Autor skupia się na antropologii ukazując człowieka jako istotę żyjącą w relacjach. Jest to przede wszystkim podstawowa i najważniejsza relacja między człowiekiem a Bogiem, relacja bardzo złożona i trudno poddająca się analizie. Kolejne relacje tworzące człowieka to relacja do środowiska naturalnego, do zwierząt oraz do instytucji małżeństwa. Tak nakreślona antropologia stanowić ma w zamierzeniu autora punkt wyjścia do nowej pedagogiki, która w odróżnieniu od tradycyjnych systemów pedagogicznych mogłaby pozwolić na wychowanie człowieka integralnego.

Artykuł drugi nosi tytuł "Abraham jako ojciec wierzących" Jest to refleksja Autora nad fragmentami Księgi Rodzaju opisującymi ojca wiary. Interpretacji poddanych zostało dziesięć punktów z życia Abrahama, od usłyszenia przez niego obietnicy Boga, poprzez pobyt na dworze faraona, aż do próby, która miała miejsce na górze Moria a związana była z żądaniem Boga, aby Abraham złożył w ofierze swojego jedyne syna. Na tym tle Autor stawia sobie i czytelnikowi pytanie, co to znaczy być dzieckiem Abrahama? W jaki sposób mamy posiadać wiarę Abrahama? Człowiek, który pragnie ukształtować siebie na podobieństwo wielkiego patriarchy nie ma jednak sam dokonywać jakiś szczególnych dzieł, ale raczej podobnie do Abrahama poddać się działaniu Boga w swoim życiu. Przez zestawienie takich właśnie etapów życia Abrahama Autor ukazuje nam Boga jako wychowawcę, który prowadzi człowieka różnymi często niezrozumiałymi dla niego drogami życia.

Trzeci tekst zawarty w niniejszej książce nosi tytuł "Dekalog - kodeks moralności czy prawa" Ta część książki zasługuje na szczególną uwagę. Jest ona opracowana w sposób niezwykle wnikliwy i staranny. Autor poddaje analizie tekst Dekalogu zawarty w Piśmie Świętym w obydwu wersjach i wyprowadza wniosek, że Dekalog jest przede wszystkim tekstem prawnym dotyczącym zewnętrznej strony postępowania ludzkiego, a nie tekstem moralnym mówiącym o wewnętrznych motywach ludzkiego działania. Taka konstatacja jest dość oryginalna, można się z nią nie zgadzać, na pewno jednak warto poznać drogę argumentacji zaproponowaną przez autora.

Kolejny tekst zamieszczony w omawianej książce nosi tytuł "Zeloci wobec terroru i wojny" Zeloci odegrali bardzo istotną rolę w judaizmie końca Starego i początku Nowego Testamentu. Autor omawiając ruch Zelotów opiera się w dużej mierze na opiniach Józefa Flawiusza, które nie były dla "czwartej filozofii" zbyt przychylnie. Zjawisko zostało bardzo szczegółowo opracowane przede wszystkim pod względem historycznym ze szczególnym zwróceniem uwagi na te elementy doktryny Zelotów, które wydają się pomagać w zrozumieniu niektórych współczesnych problemów "świętej wojny"

Piąty przedostatni artykuł nosi tytuł "Chrześcijaństwo pierwotne wobec ruchu zelockiego" Stanowi on, jak łatwo się domyśleć, kontynuację tekstu poprzedniego. W tym wypadku Autor koncentruje się na relacjach zachodzących pomiędzy nowo powstającym kościołem apostołskim a ruchem Zelotów. Dokonuje falsyfikacji tezy jakoby Chrystus miał popierać ruch Zelotów lub nawet być jego aktywnym członkiem. Nie ulega wątpliwości, że gorliwość i radykalizm, do których zachęcał w swoim publicznym nauczaniu Jezus Chrystus była zupełnie innego rodzaju niż ta, która była propagowana przez zwolenników ruchu zelockiego.

Ostatnim artykułem zamieszczonym w omawianej książce jest tekst pod tytułem "Pedagogia w wierze ku przyszłości" Znajdujemy tu bardzo kompetentną analizę występujących w Kościele pierwotnym instytucji katechumenatu w kontekście przekazu propagowania wiary. Autor doprowadza swoją refleksję do czasów współczesnych zastanawiając się, w jaki sposób powinna przebiegać chrześcijańska inicjacja w społeczeństwach, które są ochrzczone a jednak wielu ludzi nie żyje wiarą, którą kiedyś zaszczepiono im w Sakramencie Chrztu.

Jak widać z tego pobieżnego omówienia, książka dotyczy wielu bardzo istotnych dla współczesnego czytelnika tematów. Autor nie ustrzegł się niestety przed kilkoma niekonsekwencjami. Dostyc rażące jest przy lekturze omawianej pracy, niezbyt dokładne zintegrowanie poszczególnych tekstów ze sobą. Niektóre teksty mają charakter w sensie ścisłym naukowy, są opatrzone bogatym aparatem krytycznym, inne natomiast mają bardziej charakter prelekcji i są tego aparatu pozbawione. Zwraca też uwagę brak konsekwencji w używaniu wyrazów pochodzących z języków biblijnych. Otóż Autor bardzo chętnie i obficie cytuje teksty greckie Pisma Świętego posługując się czcionką grecką, natomiast, jeżeli chodzi o teksty hebrajskie jest o wiele bardziej powściągliwy. Często stosuje tylko transkrypcję, natomiast, jeżeli używa już liter alfabetu hebrajskiego to z nieznanymi przyczyn pomija w tych wyrazach wokalizację. Są to oczywiście bardzo drobne zarzuty, które nie zmieniają faktu, że praca Bogusława Górka zasługuje na uwagę jako ważne studium dotyczące zarówno spraw biblijnych zachęcających do ekstrapolacji omawianych zagadnień do codziennej praktyki życia.

Ks. Dariusz BARTOSZEWICZ